

MAKTABGA TAYYORLOV GURUHLARI UCHUN SAVODXONLIKKA O'RGATISH MASHG'ULOTLARIDA „A“ HARF-TOVUSHINI O'RGATISH METODIKASI

PhD. Rahmatova Fotima G'aniyevna

Samarqand davlat universiteti O'zbekiston -Fillandiya pedagogika instituti maktagacha ta'lim fakulteti maktabgacha ta'lim pedagogikasi va psixologiyasi kafedrası mudiri , „Ilm sari ilk qadam“ talabalar Ilmiy jamiyati raisi

Isomova Farog'at Tojiddin qizi

Samarqand davlat universiteti O'zbekiston -Fillandiya pedagogika instituti
1- bosqich magistranti , „Ilm sari ilk qadam“ talabalar Ilmiy jamiyati a'zosi

Qozoqova Kumush Murod qizi

Samarqand davlat universiteti O'zbekiston -Fillandiya pedagogika instituti
1- bosqich talabasi , „Ilm sari ilk qadam“ talabalar Ilmiy jamiyati a'zosi

Anotatsiya:

Maqolada MTTlari tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorlashda savodxonlik mashg'ulotlari va ushbu mashg'ulotlarning bolalar rivojlanishidagi ahamiyati yoritib berilgan.

Kalit so'zlar : tovush,harf, nutq, bilim, ko'nikma, malaka, obrazli bayon qilish ,maktab ta'limiga tayyorlash, faoliyat ishlama

Hozirgi rivojlanib borayotgan mamlakatimizda ta'lim sohasi islohotlar obyektiga aylanib ulgurdi.O'zbekiston Respublikasi prezidenti Shavkat Mirziyoyev ushbu ta'lim va tarbiya borasida quyidagicha fikr bildirdi: “Yosh avlodni tarbiyalash, kelajak hayotga tayyorlash o'z istiqboli, taraqqiyoti, ertangi kuni xususida qayg'uradigan har qanday mamlakat uchun eng ustuvor vazifalardan biri sanaladi”. Yosh avlodni tarbiyalash va sifatli ta'lim berish aynan uzluksiz ta'lim tizimining maktabgacha ta'lim bosqichidan boshlanadi.Maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish borasida ko'plab qonun va qarorlar qabul qilinib ,ularning ijrosi amalga oshirilmoqda. „Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi“ ning ham asosiy maqsadi maktabgacha yoshdagi bolalarning Maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi qamrovini 2030-yilga borib 80,8 foizga yektazish ,bolalarni har tomonlama barkamol ,yetuk shaxs bo'lib yetishishlarini taminlashdan iborat.

Maktabgacha ta'lim va tarbiya jarayonlarini samarali tashkil etish va boshqarish maqsadida maktabgacha ta'lim vazirligi tomonidan o'quv dasturlari ham ishlab chiqilgan.Ulardan biri „Ilm yo'li“ variativ dasturi bo'lib , asosan maktabga tayyorlov (6 -7 yoshli bolalarning maktabga majburiy bir yillik tayyorlov) guruhlarida qo'llaniladi.Bu dastur bolalarni har tomonlama maktab ta'limiga tayyorlashni o'z oldiga vazifa qilib olgan.Sohalar bo'yicha

oladigan bo'lsak savodxonlikka o'rgatish mashg'ulotlari bolalarni aynan o'zbek tili alifbosi bilan tanishtiradi. Bu esa bolaning maktabda ta'lim olishi uchun zamin yaratadi. Ushbu o'rinda biz namuna sifatida savodxonlik mashg'ulotini o'tkazish uchun faoliyat ishlanmasini keltirib o'tamiz.

Mashg'ulot ishlanma

Mavzu: "A a" harf-tovushi bilan tanishtirish

Maqsad:

- a) ta'limiy: tarbiyalanuvchilar unli harflar guruhiga kiruvchi "Aa" harf- tovushi bilan tanishadilar;
- b) tarbiyaviy : tarbiyalanuvchilar bir-birlarini do'stona qo'llab-quvvatlashga odatlanadilar;
- d) rivojlantiruvchi : mayda qo'l matorikasini rivojlantiradilar.

Kerakli jihozlar:

"Laylakvoy" media mahsuloti, A harfli kartochkalar, rasmlar alifbo, kitob maketi , sanoq cho'plari, kesma harflar, ish daftari, rangli qalam, A harf- tovushi ishtirok etgan buymlar suratlari .

Mashg'ulot metodi:

"Tabassum hadyasi " muzyorar mashqi , suhbat, amaliy ish , tushuntirish, „Kuyla" metodi

Mashg'ulotning borishi:

1. Tashkiliy qism. 3-5 daqiqa

Muzyorar mashqi : "Tabassum hadiyasi"

Tarbiyachi guruh tarbiyalanuvchilarini doira bo'lib turishlarini so'raydi. Bolalar qo'llarini ushlab turadilar , yonidagi o'rtog'iga qarab tabassum hadya etadilar . Shu tarzda mashq davom ettiriladi. Mashqdan so'ng bolalar o'z joylarini egallaydilar.

2. Asosiy qism. 20 daqiqa

"Laylakvoy" media mahsulotidan ekranda "A a" tovushi bor ayiq tasviri ko'rsatiladi, tarbiyalanuvchilar uning nomini so'zni aytadilar. Tarbiyachi "A a" tovushini cho'zib (a-a-ayiq) aytadi va qaysi tovush cho'zib aytilayotganini tarbiyalanuvchilardan so'raydi . Tarbiyalanuvchilar "A a" harf-tovushini aytgach, tarbiyachi uning xususiyatlari haqida ma'lumot beradi.

Tarbiyachiga eslatma: "A a" tovushi unli tovush bo'lib talaffuz qilinganda cho'zib aytiladi. Talaffuz vaqtida o'pkadan chiqayotgan havo hech qanday to'siqqa uchramaydi.

Tarbiyalanuvchilar bilan birgalikda "A a" tovushli so'zlarga misollar topiladi . Shundan so'ng "A a" harfli "Laylakvoy" media mahsulotidan ko'rsatiladi va quyidagi amaliy ish bajariladi.

Amaliy ish

Tarbiyachi bolalarga katta bosma "A a" harfini doskada quyidagicha chizib ko'rsatib beradi. Ikkita tayoqchaning yuqorigi uchlari birlashtirilib, ularning o'rtasiga belbog'cha qilib uchinchi tayoqcha chiziladi. Tarbiyachi ko'rsatib bergan namunaga qarab bolalar sanoq

cho'plaridan katta "A a" harfini yasaydilar. Ish yakunida tarbiyachi bolalarga "A a" harfi haqida quyidagi quvnoq she'rni aytib berishi mumkin.

Alifboning boshi-"A a"

Uni hamma biladi,

Mashhurlikda kerilib,

Oyoqni keng qoyadi.

Mana ikkita ustuncha:

O'rtasida belbog'cha

Bu harfni bilding-a?

Ro'parangda turar "A a"

"A a" harfi kitobga joylab qo'yiladi. (kitob maketiga "A a" kesma harfi yopishtiriladi.)

Quvnoq daqiqa

Bolalar she'r so'zlariga mos harakatlarni bajaradilar.

Ayiq polvon o'rmonda

Yemish izlab yuradi.

Uxlaganda tushida

Har kun asal ko'radi.

„Kuyla” metodi: Tarbiyachi monitorda asal arining tasviri tushurilgan suratni namoyish etadi va suratga qarab bolalarga quyidagi qo'shiq birgalikda obrazli ijro etishadi.

Bol arining hech bekori bo'lmaydi, bo'lmaydi

Bol arining hech bekori bo'lmaydi, bo'lmaydi

Ishlashadi bol arining bolalari, xolalari

Harakatda bo'lishadi bol arining bolalari

Bol arilar vazifasin bajarishar bora ishlar

Bol arining hech bekori bo'lmaydi, bo'lmaydi

Bol arining hech bekori bo'lmaydi, bo'lmaydi

Vizzz.... Vizzz....

Tarbiyachi harflarning uch xususiyati va tovushlarning ikki xususiyati haqida ma'lumot beradi.

Tarbiyachiga eslatma: harflar o'qiladi, yoziladi va ularni ko'rish mumkin. Tovushlar eshitiladi va talaffuz qilinadi. Harflar bosh va kichik shaklda bo'ladi.

Amaliy mashq

Tarbiyachi bir nechta so'zni bo'g'inlarga bo'lib(a-na, o-na, olma, non, kapalak, uy, ari) aytadi.

Bolalar aytilgan so'zlar bo'g'inlarida "A a" unli ishtirok etgan bo'lsa, "A a" harfli kartochkani baland ko'taradilar.

Ish daftari bilan ishlash

Tarbiyachi ish daftarida berilgan topshiriqlarni tushuntiradi, bolalar vazifalarni mustaqil bajaradilar.

Topshiriqlar:

1. Namunaga qarab “A a” harfining bosma shaklini yozing.
2. “A a” harfi soʻzning boshida kelgan rasmlarni chiziq bilan birlashtiring.
3. Soʻzlarni boʻgʻinlarga boʻling. “A a” tovush oʻrnini qizil rangga boʻyang.

Yakuniy qism: 5 daqiqa

Tarbiyachi bolalar bilan yakunlovchi suhbat olib boradi:

-Mashgʻulotda sizga nimalar yoqdi?

-“A a” tovushi haqida nimalarni bilib oldingiz? (unli tovush, uni choʻzib aytamiz.”Aa” tovushini eshitamiz va talaffuz qilamiz)

-Bosh “Aa” harfini nechta tayoqchadan hosil qildingiz? (uchta tayoqcha)

-Harflar qanday shaklda boʻladi?(harflar bosh va kichik shakllarda boʻladi).

Savodxonlikka oʻrgatish mashgʻulotlari bolalarning nutqining rivojlantirishda,luʻgat boyligini oshirishda ,tilni gramatik jihatlarini oʻrganishda muhim ahamiyatga ega.Bolalar ushbu davrga kelib kattalar bilan oʻzaro kamunikativ aloqa oʻrnatishadi.Maktabga tayyorlov yoshdagi bolalarning nutq, muloqot ,oʻqish va yozish malakalarini shakllantirishda tarbiyachilar oʻz kasbiy mahoratlari va „Maktabgacha taʼlim va tarbiyaning davlat talim standartlari “asosida savodga oʻrgatish ,Badiiy adabiyot bilan tanishtirish mashgʻulotlarini tashkil etishlari lozim.Maqolada keltirilgan ishlanma ham savodga oʻrgatish mashgʻulotlari uchun qoʻllaniladi. Har bir bolada nutqning oʻziga xos sifatlarini tarbiyalash, kelgusi hayotida, yani maktabda, oʻquv yurtlarida taʼlim olishda, mustaqil mehnat faoliyatida jamoa, jamiyat orasida oʻz fikrlarini toʻliq va tushunarli qilib bayon etishda muhim ahamiyatga egadir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. ”Ilm yoʻli” variativ dastur/Mualliflar:I.V.Grosheva, Ye.F.Say, S.S.Mirjalilova, N.I.Medvedova.-Toshkent: “Sano-standart”, 2020.-16 b.
2. Maktabgacha taʼlim va tarbiyaning davlat taʼlim standartlari” Toshkent -2020.
3. Bolalarni maktabga tayyorlash metodikasi.Oʻquvqoʻllanma/ Sh.Fayzullayev.Samarqand-2020.
4. Bolala nutqinioʻstirish“oʻquv- uslubiy qoʻllanma S.S.Avezov, M.B.Sharipova, Sh.Sh.Nizomova,N.N.Hamroyeva.Buxoro-2019
5. Iqtidorli oʻquvchilar bilan ishlash texnologiyasini takomillashtirish” dissertatsiya ishi. F.Rahmatova Samarqand-2020
6. Maktabgacha talim tashkilotlarida bolalarni maktab taʼlimiga tayyorlashda nutq oʻstirish mashgʻulotlarining ahamiyati,, ilmiy maqola F.Isomova.